

VERKIEZINGEN IN KOEDIJK

WELKE LANDELIJKE POLITIEKE PARTIJEN WAREN POPULAIR DOOR DE JAREN HEEN?

VERKIEZINGEN VOOR DE TWEEDE KAMER

Leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal worden direct door de kiesgerechtigden gekozen. Tot 1918 gebeurde dit door middel van het districtenstelsel, waarbij ieder lid van de Kamer een district vertegenwoordigde, daarna door evenredige vertegenwoordiging, waarbij zij het gehele land vertegenwoordigen.

De Kamerleden worden gekozen op basis van kieslijsten van politieke partijen en vormen, als ze gekozen zijn, fracties op basis van dezelfde kieslijsten. De lijstaanvoerder wordt meestal de leider van de fractie.

De Tweede Kamer bestond tot 1956 uit 100 leden en daarna uit 150 leden.

Kiesgerechtigd waren tot 1917 alleen mannen, die een bepaalde geschiktheid en maatschappelijke welstand bezaten, zoals een bepaald belastbaar inkomen. Dit was het zogenaamde censuskiesrecht. Vanaf 1917 werd het algemeen kiesrecht ingevoerd, eerst alleen voor alle meerderjarige mannen en vanaf 1919 ook voor meerderjarige vrouwen.

Meerderjarig was men aanvankelijk vanaf 24 jaar, met ingang van 1965 werd dit 21 jaar en vanaf 1971 18 jaar.

Voor de kiesgerechtigden gold sinds 1918 een opkomstplicht en zij moesten zich dus melden op het stembureau. Degene die zich niet meldde en geen geldige reden hiervoor had, kon hiervoor beboet worden. Met ingang van 1970 is deze opkomstplicht afgeschaft.

DE POLITIEKE VOORKEUR VAN DE KOEDIJKERS VAN 1918 TOT 1972

Om een goed overzicht te krijgen van de politieke voorkeur van de Koedijkers kunnen de uitslagen van de verkiezingen voor de Tweede Kamer goed dienen.

We gaan hierbij uit van de periode 1918 tot 1972, dus vanaf de invoering van het algemeen kiesrecht tot het jaar waarin de gemeente Koedijk werd opgeheven.

In de tabellen zijn alleen partijen vermeld, die in een jaar meer dan 1% van de stemmen hebben gehaald.

Christendemocratie:

PARTIJ	1918	1929	1933	1937	1946	1948	1952	1956	1959	1963	1967	1971
KNP						0,5%	1,3%					
KVP					26,0%	28,6%	31,0%	35,2%	35,6%	37,5%	33,5%	25,1
RKPS	20,9%	21,6%	22,0%	23,9%								
RKVP		0,4%	1,1%									
ARP	2,0%	2,4%	3,6%	5,6%	5,5%	5,6%	3,9%	2,7%	3,7%	4,0%	3,5%	3,5%
CHU	5,4%	4,6%	2,3%	2,2%	3,3%	2,9%	2,8%	3,4%	2,9%	3,3%	3,4%	1,5%
BVCS	1,5%											
CDU		0,3%	0,1%	2,2%								

KNP Katholieke Nationale Partij
 KVP Katholieke Volkspartij
 RKPS Rooms-Katholieke Staatspartij
 RKVP Rooms-Katholieke Volkspartij

ARP Anti-Revolutionaire Partij
 CHU Christelijk-Historische Unie
 BVCS Bond van Christen-Socialisten
 CDU Christelijk-Democratische Unie

Wat hier opvalt is het aantal stemmers op een rooms-katholieke partij. Van 20,9% in 1918 tot 37,5% in 1963. Dit komt overeen met de groei van het aantal rooms-katholieken in de gemeente Koedijk, te weten in 1918 circa 500 en in 1963 circa 1000.

Anders is het gesteld met de protestante stemmers op de protestante partijen. Dit aantal daalde in de periode 1918-1963 maar licht, terwijl het aantal leden van de protestante kerk in deze zelfde periode bijna halveerde en het aantal onkerkelijken ruim verdubbelde. In 1918 circa 1100 protestanten en 270 onkerkelijken en in 1963 circa 600 protestanten en 690 onkerkelijken. Daarnaast stemden de katholieken vrijwel allemaal op een katholieke partij, terwijl dit bij de protestanten niet het geval was. Zij stemden kennelijk, evenals de onkerkelijken, vaker op een niet kerkelijke partij.

Liberalisme:

<u>PARTIJ</u>	<u>1918</u>	<u>1929</u>	<u>1933</u>	<u>1937</u>	<u>1946</u>	<u>1948</u>	<u>1952</u>	<u>1956</u>	<u>1959</u>	<u>1963</u>	<u>1967</u>	<u>1971</u>
BVL	8,0%											
EB	1,3%											
LU	11,7%											
PVDV					4,4%							
VVD						10,9%	13,6%	11,5%	15,9%	10,3%	12,2%	10,6%
VB		10,4%	7,8%	1,6%								
D66											3,9%	6,1%
DP	1,2%											
VDB	21,3%	25,5%	16,0%	17,7%								

BVL Bond van Vrije Liberalen

EB Economische Bond

LU Liberale Unie

PvdV Partij van de Vrijheid

VVD Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

VB Vrijheidsbond

D66 Democraten 66

DP Democratische Partij

VDB Vrijzinnig Democratische Bond

In 1918 stemden nog ruim 40% van de Koedijkers op een liberale partij. In 1971 was dit meer dan gehalveerd en circa 16%. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de aanvankelijk als progressief-liberaal bekend staande Vrijzinnig Democratische Bond (VDB) in 1946 grotendeels samen met de SDAP opging in de nieuwe Partij van de Arbeid (PvdA).

Socialisme:

PARTIJ	1918	1929	1933	1937	1946	1948	1952	1956	1959	1963	1967	1971
DS70												6,3%
PVDA					38,6 %	38,1 %	38,2 %	42,2 %	36,0 %	32,0 %	25,4 %	30,9 %
PPR												2,3%
SDAP	23,5 %	28,2 %	34,4 %	30,8 %								
PSP									3,2%	4,9%	5,0%	1,2%

DS70 Democratisch Socialisten 70
PvdA Partij van de Arbeid
PPR Politieke Partij Radikalen

SDAP Sociaal-Democratische Arbeiderspartij
PSP Pacifistisch Socialistische Partij

De SDAP kreeg in 1918 23,5% van de stemmen. In 1971 stemden ruim 40% van de Koedijkers op een socialistische partij. Een flinke groei dus.

Communisme:

PARTIJ	1918	1929	1933	1937	1946	1948	1952	1956	1959	1963	1967	1971
CPHO		1,0%	0,1%									
CPN				2,3%	19,0%	10,7%	6,8%	4,6%	2,2%	2,9%	4,5%	5,7%
RSAP			1,5%	1,5%								

CPHo Communistische Partij Holland
 CPN Communistische Partij van Nederland

RSAP Revolutionair-Socialistische Arbeiderspartij

In 1918 haalde de Sociaal-Democratische Partij, die later opging in de Communistische Partij, minder dan 0,5% van de stemmen in Koedijk.

Een hoogtepunt haalden de communisten in 1946, namelijk 19% van de stemmen. Dit succes was landelijk en was mede een gevolg van het verzet van de communisten tegen de Duitse bezetter.

Koedijk was hierop dus geen uitzondering. In 1971 was hun aandeel in de stemmen weer gezakt tot 5,7%.

Boeren en middenstanders:

<u>PARTIJ</u>	<u>1918</u>	<u>1929</u>	<u>1933</u>	<u>1937</u>	<u>1946</u>	<u>1948</u>	<u>1952</u>	<u>1956</u>	<u>1959</u>	<u>1963</u>	<u>1967</u>	<u>1971</u>
BP										4,0%	5,8%	1,8%
NBTMP			9,8%	0,2%								
NMP												2,2%
PB	0,7%	3,1%										

BP Boerenpartij

NMP Nederlandse Middenstands Partij

NBTM Nationale Boeren-Tuinders en Middenstandspartij

PB Plattelandsbond

Onder de partijen voor de boeren en de middenstand, die in de loop der jaren verschenen, waren er enkele, die in Koedijk ook enig succes behaalden. De Nationale Boeren-, Tuinders- en Middenstandspartij behaalde in 1933 bijna 10% van de stemmen. De leider van deze partij Arend Braat was dus kennelijk ook in Koedijk heel populair.

Een ander bekende boerenleider was boer (Hendrik) Koekoek met zijn Boerenpartij. Ook hij had aanhangers in Koedijk.

Nationaal-Socialisme en Fascisme:

<u>PARTIJ</u>	<u>1918</u>	<u>1929</u>	<u>1933</u>	<u>1937</u>	<u>1946</u>	<u>1948</u>	<u>1952</u>	<u>1956</u>	<u>1959</u>	<u>1963</u>	<u>1967</u>	<u>1971</u>
NSB				8,6%								

NSB Nationaal-Socialistische Beweging

Diverse nationaal socialistische en fascistische partijen wisten ook in Koedijk stemmen te vergaren. Zo waren er onder andere in 1933 de Algemene Nederlandse Fascistenbond met 0,2%, de Nationaal Socialistische Partij met 0,1% en het Verbond van Nationalisten met 0,1%. In 1937 was er natuurlijk de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) met 8,6%. Maar ook na de Tweede Wereldoorlog in 1956 werd er nog gestemd op de Nederlandse Oppositie Unie (0,2%)

Overige partijen:

<u>PARTIJ</u>	<u>1918</u>	<u>1929</u>	<u>1933</u>	<u>1937</u>	<u>1946</u>	<u>1948</u>	<u>1952</u>	<u>1956</u>	<u>1959</u>	<u>1963</u>	<u>1967</u>	<u>1971</u>
AB				2,8%								
PP	1,1%											

AB Algemeen Belang

PP Politie Partij

En dan waren er nog de vele belangenpartijen. Het Algemeen Belang en de Politie Partij verwierven stemmen in Koedijk. Minder dan 1% behaalden onder andere de partijen voor de bejaarden, stemdwangpartij, kabouters, veilig verkeer, plicht, orde en recht, ongehuwden, weermacht, landsbelangen, enz.

SAMENVATTING

Tot slot een niet wetenschappelijke samenvatting van de politieke stromingen. Deze tabel laat duidelijk de wijzigingen in het politieke denken van de Koedijkers zien in de loop der jaren. De tabel is daarnaast nog verduidelijkt met een grafiek.

STROMING	1918	1929	1933	1937	1946	1948	1952	1956	1959	1963	1967	1971
CHRISTEN	30,4	29,6	29,0	34,5	34,8	38,0	39,8	41,5	42,2	45,2	41,0	31,1
LIBERAAL	42,8	37,1	24,1	19,3	4,4	10,9	13,7	11,5	15,9	10,4	16,3	16,9
SOCIALIST	23,7	28,2	34,4	30,8	38,6	38,1	38,8	42,2	39,1	36,8	30,4	41,1
COMMUNIST	0,4	1,0	1,7	3,8	19,0	10,7	6,8	4,6	2,2	2,9	4,5	5,7
BOER-MID	0,7	3,7	9,8	0,2			0,5			4,0	5,8	1,8
NAT-SOC			0,4	8,6				0,2				
OVERIG	2,0	0,4	0,6	2,8	3,2	2,3	0,4		0,6	0,7	2,0	3,4
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Christen Christendemocratie

Liberaal Liberalisme

Socialist Socialisme

Communist Communisme

Boer-Mid

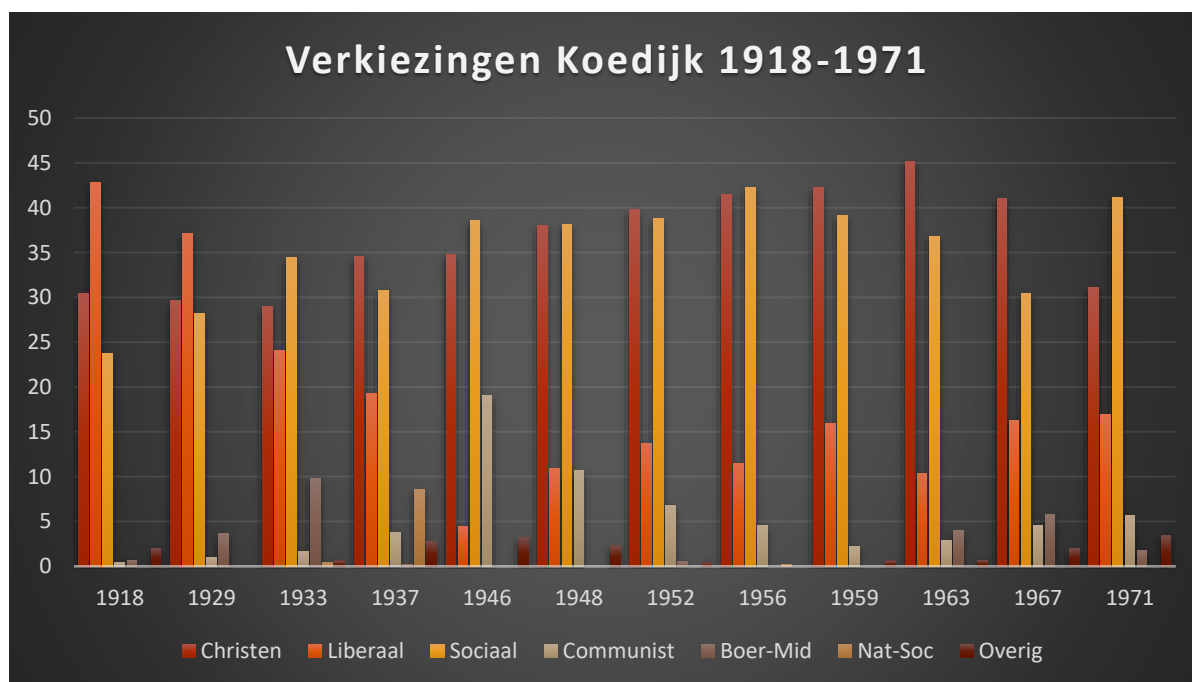
Nat-Soc

Overig

Boeren en Middenstanders

Nationaal-Socialisme en fascisme

Overige partijen

Cor Visser

Bron: Databank Verkiezingsuitslagen